

Gällivare

INFORMATION FRÅN GÄLLIVARE KOMMUN Nr 1 1987 Årg 18

KOMMUNBLAD

Foto: ÅKE BARCK

MARKNAD MED TEMAT FRITID

I fjol började Gällivare marknad byggas upp kring ett speciellt tema. "Mat i norr" var premiärtemat. Någon riktig succé blev inte det valet även om Åke Norbergs helstekta ren drog folk.

Den här gången kommer temat att bli mer uppmärksammat. Nu handlar det nämligen om FRITIDEN. Och det är en storsatsning som görs. Förutom utställningar och ett seminarium vankas JSM i utförsåkning, en fotbollsturnering och en pånyttfödelse av Gällivare-bragden under marknadsdagarna.

SIDAN 3

Nyordning

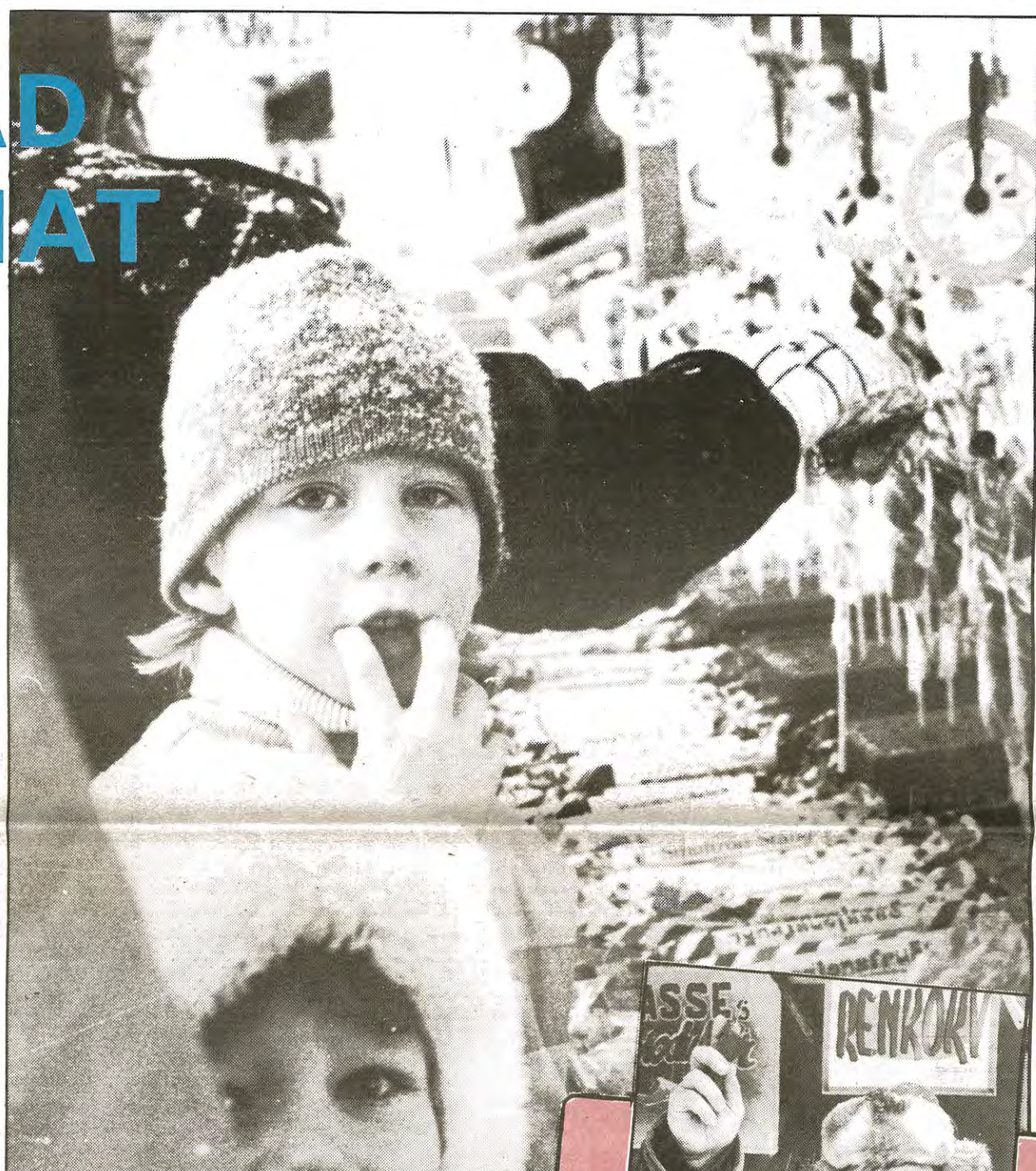
Kommunen har tagit över turistanläggningarna längs Sjöfallsleden. De är utarrenderade under vårsäsongen. Vägen kommer därför garanterat att hållas öppen fram till 3 maj. Vissa nyordningar har införts. Husvagnsplatserna ska exempelvis betalas i förstskott. Och så har de sanitära anordningarna förbättrats. Det finns nu toalett- och duschvagnar både i Sjöfallet och i Ritsem. Husvagnsplatserna har som vanligt haft en strykande åtgång.

SIDAN 6

Jubel-planer

Om precis ett år börjar det jubileumsår, som verkligen kommer att placera Gällivare i fokus. Startskottet går 12 mars 1988. Då tuffar ett specialtåg iväg från Malmberget till Luleå. Förhoppningsvis med kungaparet bland passagerarna. I juni inleds sedan 100-årsarrangemangen i Malmberget. Invigningen av Västerlånggatan är första programpunkt.

SIDAN 7

Tar form

Den nygamla Västerlånggatan i Malmbergets forna kåkstad håller på att ta form. Det byggs för fullt med andra ord. Byggnaden till höger är en rekonstruktion av gatans fotoateljé. Om 15 månader ska gatan stå klar. Då är det jubileumsdags.

Så här ser det ut när Vild-Hasse Bengtsson är i säljartagen. Han har papper på att han är Sveriges mest munvige person och bör alltså ligga bra till i Gällivares omröstning.

Munväder premieras

Gällivare marknad blir den största hittills. Eftersom marknadsområdet utvidgats vid busstationen kommer det att bullas upp varor i närmare 500 stånd. Det är förstas rekord.

Det kommer att vankas en del nyheter också. En proffsig högtalarservice. Och så ska besökarna få chans att kora bästa försäljaren. Och med det menas väl den försäljare som har det bästa munvädet.

MITTEN

Utveckla dig själv!

Åtta timmars arbete, åtta timmars vila, åtta timmars fritid — det var ett viktigt krav i början av 1900-talet. Samhället sa ja till kravet, men vad har hänt med frågan om en meningsfull fritid?

En meningsfull fritid är säkerligen för alla inte samma aktivitet. Någon tycker om dans medan en annan tycker om att läsa en bok. Det går därför inte att döma ut en aktivitet som bättre eller sämre. Det är upp till dig att bestämma vad du skall syssla med på din fritid.

Jag tycker att det är viktigt att kommunen stödjer dina aktiviteter med att ställa upp med lokaler. Därigenom skapas möjligheterna till att du får utveckla dig själv tillsammans med andra i t ex studiecirklar inom keramik, slöjd och sömnad.

Fritid i Friska Gällivare

Till helgen blir det marknad med över 400 försäljare. Nytt rekord! Liv, rörelse och fest i tre dagar. Årets tema blir Fritid i Norr. Du får chansen att upptäcka alla "dolda" aktiviteter som finns i Friska Gällivare. Visste du att Gällivare har över 200 föreningar som kan bjuda på sportdykning, fågel-ekskursioner, draghundskörning, amatörradio, judo, barnridning och mycket mer?

På lördageftermiddag kan du komma och delta i ett seminarium om fritidens betydelse. Ulf Nilsson, Jan Allinger och Lars Svedberg kommer att tala om ett levande liv, friskvård och fritid år 2000. Det är alltid spännande att blicka in i framtidens samhälle. Jag tror att naturaktiviteterna kommer att betyda mer och mer för gällivareborna. Natur och livet i fjällvärlden ger själen och kroppen en underbar chans att få nya krafter i vardagen.

Till för dig!

Jokkmokksborna talar om livet före och efter marknaden. Vi gällivarebor talar om årets höjdpunkt, nämligen vårsolens värmande strålar. Nog vore

livet fattigt utan en vårvinterdag på Sourvamagasinet is. Sagofjället Akka blickar ner på tusentals fiskare och soldyrkare som njuter av livet.

Vi inom kommunen har steg för steg förbättrat dina möjligheter att få en bra fritid i Gällivarefjällen. Nu är vägen öppen till Ritsem — om inte vårets makter är alltför olydiga. Nästa steg blir att utöka parkeringsplatserna efter Sourvamagasinet. Det blir en hård kamp mot centralbyråkraterna i Naturvårdsverket, som inte förstår att "vår bästa tid" är under vårvintern.

Men, det finns alltid ett men. Att lyckas med allt detta bygger också på att vi är aktsamma med den natur vi vistas i. Naturen är ömtålig och vi människor bör tänka på att krossade glas ger oerhörda smärtor för ömtåliga tassar och klövar. Renarna behöver lugn och ro under sin kalvningstid.

Vi ska vara i naturen med våra fritidsaktiviteter, men det gäller också att ta hänsyn till naturens egen miljö och dess krafter som finns i fjällvärlden, väder och vind växlar i fjällen — ring gärna fjällvädret tfn 185 08.

Vår bästa tid är nu! — använd den till att aktivera dig på ditt eget sätt under din fritid.

Ulf Sundberg

HEJ, KONSUMENT!

GÄLLIVARE MARKNAD

Konsumentnämnden visar under marknadsdagarna utställningen

“Roligt i vinter -utan skador“

Utställningen syftar till att informera om hur barnen bör vara utrustade för att ha roligt - utan att skada sig. Barn som åker skridskor, tur-, motions- och utförsäkring på skidor.

Utrustningslistor, faktablad om friluftskläder, bindningar, skridskor, Friluftsförbundet tidning "Fjällsäker" får du.

Utställning "Bo utan mögel"

vänder sig till boende i villa och lägenheter. Den vill försöka klarlägga orsakerna till mögelangrepp i bostäder och ge anvisningar till åtgärder för att undvika mögel. Du får material; broschyrer från konsumentverket, småhus-skadenämnden, statens planverk och byggtjänst.

När du handlar under marknadsdagarna:

Ta reda på och skriv upp säljarens namn, adress och telefonnummer. Några dagar efter köpet kanske du upptäcker ett fel på varan. Om felet fanns vid köpet har du rätt att få felet åtgärdat och då måste du ju veta vem säljaren är för att kunna vända dig dit och klaga.

Planer inför semestern

Allmänna Reklamationsnämnden (ARN) tar emot klagomål från resenärer efter misslyckade resor. Klagomålen ska alltid först ställas till researrangören. ARN meddelar:

YUGOTOURS sköter reklamationerna dåligt - har en hel del problem med hotell- resmålsändringar.

MALAGA EXPRESS (bussresor) — ARN utfärdar en kraftig varning för detta företags usla bussresor till Spanien.

CHECK IN/ÖSTERLENRESOR (bussresor) svarar inte på ARN:s brev.

SUN SKIERS CLUB — ARN varnar också för den arrangören av vintersportresor.

NL TRAVEL, Asmundstorp — ARN avråder från att boka låprisflygbiljetter hos detta företag. Det blir ofta prishöjningar.

Övriga researrangörer erbjuder hyfsade ersättningsbelopp vid problem. ARN bifaller därför sällan klagomål mot dessa arrangörer.

Värdegränsen för att ett ärende skall kunna tas upp hos ARN är 300 kronor per vuxen person. Researrangörens förslag till rättelse ska då dras av; det kvarstående yrkandet gentemot reseföretaget måste alltid överstiga 300 kronor per person. Vid klagomål på förhyrd stuga räcker det att yrka 300 kronor för en hel familj för att ärendet ska behandlas.

Konsument bör tänka på att begära rimligt belopp. Skadestånd för förstörd semester, sveda och värk medges endast vid grov vårdslöshet, som det ytterst sällan är frågan om. I praktiken bifaller ARN aldrig sådana karv. Det är heller inte realistiskt att kräva hela resans pris tillbaka; sådana krav bifaller ARN ytterst sällan.

Fotogenelement

Konsumentverket och konsumentvägledningen har fått många förfrågningar om fotogenelement. Tekniska byrån vid konsumentverket meddelar:

Ett fotogenelement är en eldningsapparat som inte är avsedd att ansluta till skorsten. Elementet är flyttbart. "Avgaserna" släpps i rummet och rummets syre används till förbränningen.

Att avgaserna går ut i rummet där elementet står innebär att man måste vara särskilt försiktig vid användning i täta små och små utrymmen. Man bör se till att man ordnar ventilation eller vädrar utrymmet då och då. Man bör aldrig lägga sig att sova med fotogenelementet tänt. Ett fotogenelement är bara avsett för tillfällig användning.

För att få säljas ska ett fotogenelement vara typgodkänt. Då uppfyller de det viktiga minikrav på säkerhet. Högsta effekt som godtas är 2.300 watt. Endast nedanstående typer är f.n. (1987-01-15) typgodkända och alltså tillåtna att sälja:

Corona SX-1, SS-DK (säljs även under namnet **Keymar KM-8C**), &'—**DK** (säljs även under namnet **Keymar KM-120**), **Toyoset TSC-15, RB 2, DC-60, POD 6, 462K/SP, KG K-30**. Statens provningsanstalt har lämnat dispens för försäljning även av en liten del element med högre effekt. Dessa element kaminer är således, eftersom dispens lämnats, inte farliga. Hör dig för om affären har fått dispens för att sälja kamin med högre effekt än 2.300 watt om du är intresserad av en sådan.

KONSUMENTVÄGLEDNINGEN
Tfn tid kl 10.00-12.00

Vilken succe J.P.Nyströms!

Nu är det inte bara kommunens världsstjärnor i pister och skidspår som är officiella ambassadörer för Friska Gällivare. Musikgruppen J.P. Nyströms har fått samma hedersuppdrag. Utnämningen gjordes efter en succéartad jubileumskonsert i Gällivare en kylslagen januarikväll. Kommunalrådet Ulf Sundberg kompletterade utnämningen med en stipendiecheck på 25.000 kronor.

Jubileumskonserten blev en enastående föreställning. Och det hade tydligen gällivareborna känt på sig. Biljetterna var slusålda veckor i förväg och trots att J.P.Nyströms bjöd på en extra familjekonsert på eftermiddagen stod folk på kvällen i kö för att om möjligt komma över en återlämnad biljett. Ett 50-tal fler än beräknat lyckades också ta sig in, men alla fick trots det en slitplats.

J.P. Nyströms är något alldeles extra. Gruppens medlemmar är genommusikaliska, de har humor och dessutom en spelglädje som direkt smittar av sig. Jubileumskonserten blev därför en show som sent ska glömmas. Hjälp fick gruppen av bland andra multilinstrumentalisten Erik Petersen, som till och med trakterade en gammal cykel, och en trio ur Cullberg-baletten, som gjorde några scener ur "På Norrbotten".

Kvällen clou skulle ändå bli framträdandet av världsartisten Staffan Scheja och visst bjöd han på en musikalisk upplevelse utöver det vanliga. Men ändå - han passade på något sätt inte in i sammanhanget. Kvällen var helt enkelt J.P. Nyströms och den musik som gruppen representerar.

Applåderna ville aldrig ta slut efter den sista extralåten. Och sedan var det som sagt dags för ärebetygelse. Förutom pengar och ambassadörstitel fick gruppen också ett alldeles eget hus i den kåkstad som nu håller på att växa upp igen i Malmberget.

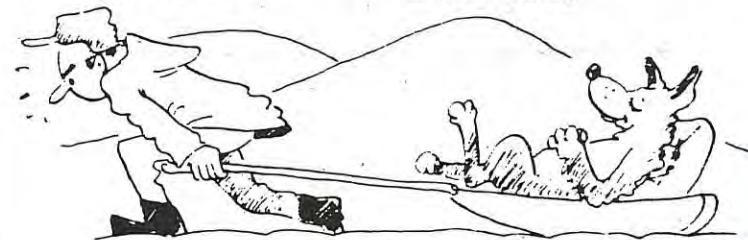
Störande trafik

Det finns omkring 4 000 snöskoterägare i Gällivare, som därmed ligger på andra plats i landet. Bara Kiruna är värre. Huvudparten av Gällivares skotrar finns i tätorterna. Därför uppstår vissa problem. Det förekommer exempelvis en hel del okynneskörning.

Ett problem är att den som vill göra en skidtur utan att störas av skotertrafiken måste söka sig långt bort från tätorterna. Det finns skoterförare som inte drar sig för att susa fram i de spår som är reserverade för skidåkarna. För den som har barn och pulka med sig är det helt enkelt olidligt.

Dundret-styre

Det nya kommanditbolaget Dundret AB, som ägs av kommunen och Riksbyggen, hade sin första bolagsstämma i januari. Styrelsen fick den här sammansättningen: **Jan-Erik Bergmark**, LKAB, kommunens representant, **Tommy Lindström**, Malmfältens Finans, näringslivets representant och **Harry Brännström**, styrelsens ordförande. Riksbyggens ledamöter i styrelsen är **Kenneth Andersson** Stockholm, **Uno Olofsson**, Malmberget och **Kurt Svedberg**, Stockholm.

DAGIS FÖR HUND?

Är du hundägare och ska resa bort är inte enda lösningen att ta med hunden i bilen eller på tåget. Du kan istället lämna in den på kommunens hundgård. Där får den vård, rastning och mat för bara 30 kronor om dagen.

Kom bara ihåg att du bör boka plats i god tid. Ring **BHK Malmens kontor** 0970-153 70 och prata med Berith eller Inga-Lill. Vi har telefontid på vardagar mellan 10 och 12.

Har du inte tid att ringa då kan du lämna ett besked på telefonsvararen så ringer vi själva upp sen.

Gällivare
KOMMUNBLAD

Ansvarig utgivare: Steve Ralsberg
Redaktör: Åke Barck, Mediafolket AB
Produktion och tryck:
Malmfältens Grafiska AB

DUNDRET- BRAGDEN åter efter 40 år

Efter 40 års paus är det dags igen. Dundret-bragden återuppstår under Gällivare marknad.

— Och meningen är att tävlingen ska bli en tradition igen, säger Märith Engman på fritidskontoret. Problemet blir att pricka in en lämplig dag. Skidåkarnas tävlingsprogram är komprimerat på våren. Det är därför inte säkert att Dundret-bragden i fortsättningen kan avverkas under marknaden.

I år kommer Dundret-bragden att bli en av marknadens stora attraktioner. Nypremieren passar ju fint in i fritidstemat. Och målet har förlagts till Central-skolan - marknadens hjärtpunkt.

Dundret-bragden är en anrik tävling. Första loppet kördes redan 1921. Arrangör då var Gällivare Bollklubb. Senare övertog Gällivare SK ansvaret och tävlingen döptes då om till Gällivare-loppet.

Startpunkt för Dundret-loppet var toppstugan. Den byggdes redan på 1880-talet av Norrbottens Turistförening. 1926 fick den övertas av Gällivare Bollklubb. Föreningen rustade upp stugan ordentligt. Det var slisamt arbete. Medlemmarna fick bära och dra upp allt material. Några bandvagnar eller snöskotrar fanns ju inte på den tiden.

Banan gick från toppstugan via Himlatorget till målplatsen nedanför Fjällnäs. Med tanke på den tidens utrustning och banpreparering gick det undan ordentligt. I ett referat från 1932 kan man läsa att Erik Nylander körde med nåbbskor och öglebindningar. Han knep ändå tredjeplatsen. Segrartiden låg vid hyggligt väder kring nio minuter. Den kan kanske bli svår att klara i år, eftersom banan har förlängts rätt ordentligt.

“Uttern” vann

Många kändisar har triumferat i Dundret-loppet. Sven Utterström ställde upp 1930 och han vann förstas. Och Adolf Forsmark från Koskullskulle tog hem segern fyra år i rad. Men mesta vinnaren är ändå Brage Selstedt, från Kos också han, med hela sju segrar.

Så här ser förresten listan över de gamla segrarna ut:
1921 Erik Larsson, Gällivare, 1922 Sigrifrid Andersson, Gällivare, 1923 Adolf Nilsson, Gällivare, 1924-1927 Adolf Forsmark, Kos, 1928-1929 Fritiof Söderström, Gällivare, 1930 Sven Utterström, Boden, 1931 Fritiof Söderström, Gällivare, 1932-1933 Otto Hultberg, Boden, 1934 Birger Ryd, Gällivare 1935-1937 Georg Persson, Abisko, 1938-

Så här lite snö var det när Dundret-loppet kördes 1928. Vann gjorde Fritiof Söderberg två från höger.

1941 Brage Selstedt, Kos, 1942 Sören Sjöberg, Gällivare, 1943-1944 Brage Selstedt, Kos, 1945 “Plätis” Johansson Östersund och 1946 Henry Yng, Malmberget.

Henry Yng blev den sista segraren i Dundret-loppet. Tävlingen lades ner 1946. Anledningen var inte att intresset för loppet heda bedarrat. Tvärtom samlade loppet fler och fler startande för varje år. Det var istället Porjus-vägens tillkomst som fick arrangörerna att kasta in handduken. Spåret gick över vägen och hindrade därför trafiken.

— Ett annat skäl var att slalomspporten började slå igenom på allvar, säger Stig Köhler, som förresten var juniorsegrare 1944. En kominationstävling som Dundret-loppet låg därför inte riktigt i tiden.

Men nu är det alltså dags igen. Och det på en bana som åtminstone delvis är densamma som för 40 år sedan. Men eftersom Centralskolan är målplats är den förstas någon kilometer längre.

Eftersom loppet går både utför och på “tvärsan” kan det bli svårt att välja utrustning. Utförsskidor bör passa bäst i början, men blir förstas klumpiga på slutet. Ett par stabila turskidor är kanske den bästa kompromissen.

— Utrustningen är valfri, konstaterar Märith Engman.

Starten blir gemensam på toppen. Efter Vasalopps-modell får elitåkarna ställa upp i ett första led. Och en och annan toppåkare hoppas arrangörerna få med. Både Hakkas-gänget, Sven Åke Lundbäck och Stig Strand har visat intresse för tävlingen.

Vann gjorde Birger Ryd (th) som också fortfarande är spänstlig om en yngling.

Still going strong

1934 vann Birger Ryd Dundret-loppet. Han gjorde då sin tionde start. Sedan var han med ytterligare fyra gånger innan han lade av som aktiv skidåkare. Eller ska vi säga som tävlingsåkare. För aktiv har Birger Ryd alltid varit. Och det är han fortfarande trots att han hunnit fylla 80 år. I hans fall kan man verkligen tala om still going strong.

— Jag har alltid vela röra på mig, säger han. När jag var liten fick jag en och annan gliring för att jag intresserade mig för motion och idrott. Min pappa tyckte exempelvis att det var onödigt att slösa energi på “onyttigheter” av det slaget. Han tyckte nog att mina bröder var förståndigare som struntade i att svettas i skidspår och idrottsplatser. De spelade schack istället.

Att Birger Ryd är en alert 80-åring vet förmodligen de flesta gällivarebor. Han ses fortfarande ofta i skidspåret och promenerar varje dag omkring sju kilometer. I ur och skur. Men så har han också hållit matchvikten ända sedan sin

aktiva tid för snart 50 år sedan. Han väger 67 kilo.

Skidåkning var Birger Ryds favoritsport. Men han spelade också fotboll och bandy.

— Någon storstjärna blev jag inte, med visst nådde jag en och annan framgång i de norrbottniska skidspåren, säger han. Och att det var så visar pris-samlingen i bokhyllan.

Dundret-loppet gjorde Birger Ryd första gången 1923. Han var sedan med varje år utom ett fram till 1939.

— Det kunde vara en riktigt jobbig tävling, säger han. Ett år fanns det knappast någon snö och vi fick därför springa där det var som stenigast. Och det året som Sven Utterström vann var det nästan sommarvärme. “Uttern” var därför helt överlägsen. Han var ju en verklig vallningsexpert.

Det var enbart längdåkare som ställde upp i Dundret-loppet. En förklaring till den saken är förstas att slalomsporten inte hade slagit igenom i Sverige.

— När vi åkte utför Dundret var det i ett vanligt skidspår, säger Birger. I de brantaste var det därför kämpigt. Vi kunde inte ploga utan fick försöka bromsa med stavarna.

Idrottsintresserad är Birger Ryd fortfarande. Och att Dundretbragden nu tas upp igen tycker han enbart är positivt.

— Jag kommer naturligtvis att följa tävlingen, säger han. Och jag hoppas förstas att det ska bli en fortsättning. Det måste ju vara en rolig tävling för längdåkare som också gillar att åka utför.

MARKNADS- FOTBOLL

I förra numret av kommunbladet skrev vi att Åby Erikssons VM-lag av årgång 1964 var på gång till marknaden. Tyvärr blev det inget av med det besöket. Spelarna tyckte helt enkelt att det var för tidigt att spela fotboll i mars.

Men fotboll blir det i alla fall under marknadsdagarna. Marknadscupen får premiär. Det är en turnering för kommunens fotbollslag. De spelar gruppspel på lördagen och semifinaler och final på söndagen. Före finalen blir det dessutom en dammatch.

Nio lag är anmälda till cupen. Det är Gällivare SK, Markkita, Nilivaara, MAIF, Gällivare FF, Koskullskulle, Ullatti, Hakkas och Nattavaara.

Fritid i norr

“Fritid i norr” är temat för årets marknad. Och det är ett tema som kommer att märkas. Fritidssatsningarna är många:

□ Ett seminarium om fritidens betydelse med deltagande av organisationer, specialförbund och kommunala representanter. Bland föreläsarna kan nämnas malmbergläraren Ulf Nilsson, länskorpsens konsulent Jan Allinger och Lars Svedberg, rektor vid Tollare folkhögskola och expert på morgondagens samhälle.

□ Utställningar och demonstration av föreningarnas verksamhet. Ett 30-tal föreningar ställer upp. Bland mängden av aktiviteter kan nämnas att polisen demonstrerar snöskotrar, helikopterlandning och alpin räddningsutrustning, att elever från friskvårdsutbild-

ningen inbjuder till konditionstest och att ridklubben ordnar barnridning. I övrigt blir det fotboll och den nygamla Dundret-bragden. Efter Dundret-bragden blir det prisutdelning för Gällivare-klassikern. Priser får de som genomfört alla fyra delmomenten.

Följande organisationer deltar i verksamheten: Friluftsrådet, Studieförbundet, jaktvårdskretsen, de handikappades idrottsförening, Naturskyddsföreningen, Malmbergets Husmodersförening, GSK, MHF, SMU, Korpen, sportdykarna, Budoklubben Nord, radioklubben, OK Sarven, Ridklubben Dundret, Malmbergsgymnasterna, Länkarna, MC-klubben, polisen, Jakt och fiske, trafiknämnden, Aktiv Ungdom, BHK Malmen, konsumentnämnden, Nattavaara fritidsförening och fritidsgårdarna.

Marknaden slår alla rekord

Det görs förstås affärer på en marknad. Men ändå - marknaden är i första hand en folkfest. Den ger människorna en chans att umgås. Och så har det alltid varit även om marknaderna förr också hade en stor praktisk betydelse. Då sökte sig folket från "obygden" till kyrkbyn för att byta till sig nödvändigheter. Det gjorde man två gånger om året.

De norrländska marknaderna ver de förnämsta. Och den mest välsorterade var februarimarknaden i Gällivare tillsammans med marknaden i Lycksele.

Rösta fram den bästa försäljaren

Marknadsplatsen i Gällivare låg fordoms dags mellan prästgården och kyrkan. Den hade ett 15-tal fasta marknadsbodar, som under marknadsdagarna kompletterades med mängder av tillfälliga marknadsstånd.

Hur en gammaldags marknad kunde ta sig ut kommer gällivareborna att få se nästa år. Då blir nämligen marknadstemat "Marknader förr och nu". Och då kan man också räkna med en extra stor satsning på marknaden eftersom den inleder 100-årsfestandet i kommunen.

Men årets marknad kommer heller inte att gå av för hackor. Den blir nämligen den största hittills.

— Vi har fått 80-talet nya plåser vid busstationen och att fylla dem är verkligen ingen konst, säger Inger Junkka på turistbyrån. Folk står som vanligt i kö för att få vara med och med dessa extra-plåser kan vi kanske också ta emot alla. Det betyder att vi har i runt tal 500 stånd den här gången. Det är faktiskt fler än vad Jokkmokk har.

I år ska publiken få kora bästa försäljaren. Vagar vi tippa att Vild-Hasse Bengtsson ligger bra till för att ta hem segern? När säkert hört honom i aktion. Karlén är nästan inte tyst en sekund. Han drar sina ramsor i en aldrig sinande ström. Det lär han faktiskt göra också när han pratar i telefon, ja, rentav när han sover. Men så har han också korats till landets munvigaste person. Man undrar bara över när han hinner sälja något.

En nyhet för i år är också högtalarservicen. Peter Sandberg, känd från radioprogrammet Bummerang, ska hålla låda alla tre dagarna. Genom honom kommer knallarna att kunna annonsera ut sina varor för en billig penning.

En av nyheterna på årets marknad är att besökarna kommer att få rösta fram den bästa försäljaren. Och då blir det förmodligen den mest munvige som folk lägger märke till. Och i så fall - vem ska kunna slå Vild-Hasse Bengtsson?

— I övrigt kommer marknaden att bjuda på massor av utställningar, säger Inger Junkka. Fritidsavdelningen kommer väl att märkas mest, men det kommer också att visas upp en mängd andra saker. I hembygdsmuseets skolsal visar amatörer upp bland annat sameslöjd och nåveralster och i anslutning till handelsboden får vi se pålsverk från kommunen. Det är paret Ormmalm i Puoltikasvaara som föder upp pålsdjur och som dessutom syr upp olika plagg av skinnen.

E
Årets marknad
finnas vid
barnens fa
Den vita
Meningen
Och där bl

Välkommen till Gällivare

Friska **FRITID**
GÄLLIVARE **TURISM**

VI ÄR TILL FÖR DIG
SOM BOR ELLER
BESÖKER VÅR
VACKRA KOMMUN

Information - bokningar - logi - fiskekort m m

GÄLLIVARE TURISTBYRÅ
Storgatan 16, 972 00 Gällivare
0970-186 63

Fredag

- 7-21 Hembygdscafe
- 9-18 Torghandel
- 10-17 Marknadsstämpel
- 10-18 Luhterhjälpens kaffeserv.
- 10-18 Bokbord
- 11-18 Utställningar, Foto, Lanthandel
- 10-18 Fritid i norr
- 11-18 Amatörhantverkare
- 12-18 Konstutställning, Touddagr.
- 10-18 Utställning och försäljning av samisk slöjd och slöjdmatr. och konst
- 18 Samisk Gudstjänst
- 20 Vattengymnastik
- 12-18 Konditionstest
- 21-01 Vattendisco
- 09-18 Renkok
- 15 Sagostund
- 12-18 Amatöruts. Konst

C-skolan

C-skolan
Förs.g.

Museet
C-skolan
Museet
F H

Förs.G
Ettöreskyrkan
Simh. Gve
Gy.Omkl.
Simh. Gve
Grönsk.
F H
F H

Lördag

- 07-18 Hembygdscafe
- 09-18 Torghandel
- 10-17 Marknadsstämpel
- 10-18 Lutherhjälpens kaffeserv
- 10-18 Bokbord
- 11.00. 12.30 Barnteater
- 11-18 Utställningar
- 10-18 Fritid i Norr
- 11-18 Amatörhantverkare
- 10-18 Konstuts. Touddagr.
- 10-18 Utställning och försäljning av samisk slöjd och slöjdmatr.
- 14.00 Barnteater "Plupp" och hans v
- 10-14 Barnridning
- 12.00 Sagostund
- 09-19.30 Marknadscupen
- 11.00 Dundretbragden
- 13-18 "Fritid i Norr" Seminarium
- 18.00 Gudstjänst
- 09-18 Renkok
- 12.30 Prisutdelning
Dundretbragden Gve klassikern

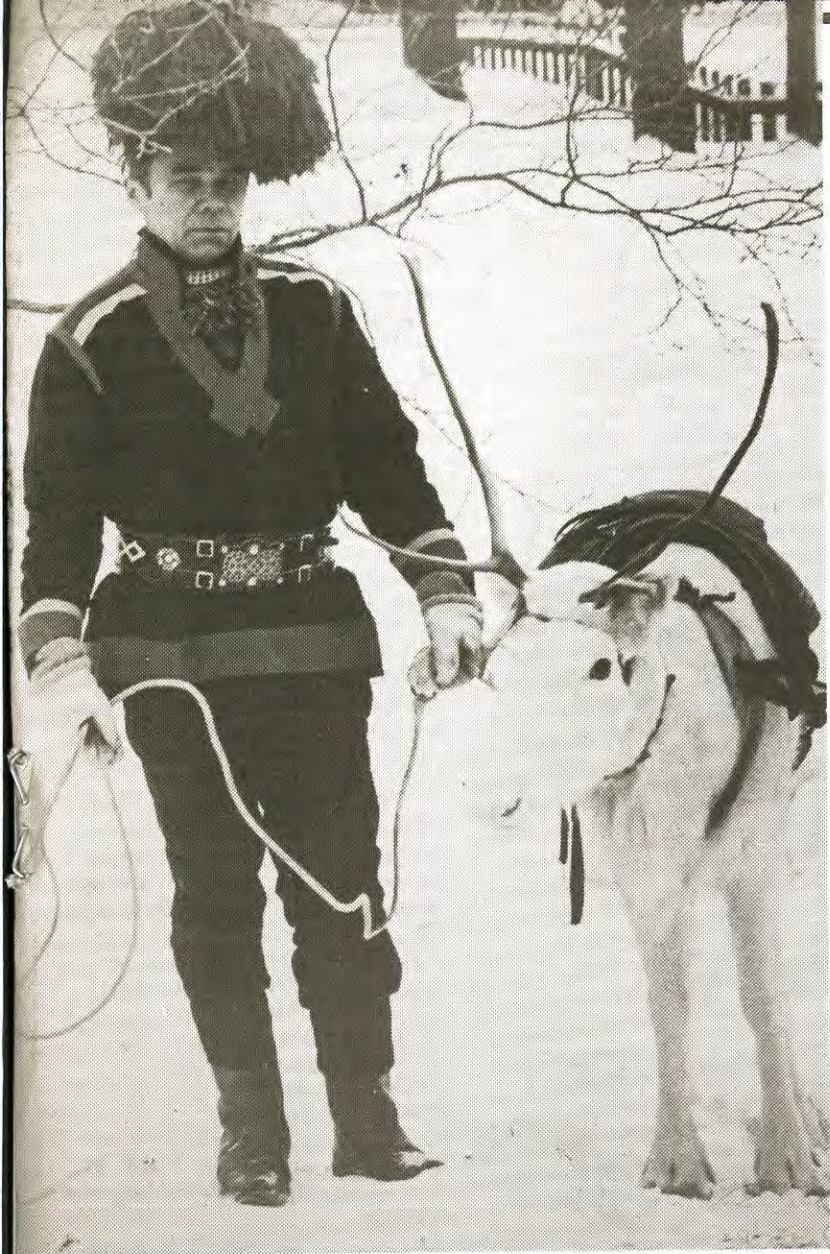
Tant Helga kommer tillbaka och läser sagor

BIBLIOTEKET I GÄLLIVARE, öppet:
fredag 12-17
lördag 11-15
söndag 11-15

PLUPP OCH

Den given favorit

Den har flera nyheter! En tam ren visas exempelvis upp för första gången. Den kommer att Centralskolan alla marknadsdagarna och kommer säkert att bli ett populärt fotomotiv. Och förstås. Kanske får de till och med rida på renen. Renen och dess ägare Johan Sjauna kommer att få mer att göra med barn vad det lider. Det är nämligen att duon ska slå sig ner i Plupp-skogen vid hembygdsområdet till sommaren. Renbesökarna garanterat många.

KYRKAN OCH MARKNADEN

ETTÖRESKYRKAN
— Gällivare gamla kyrka -
Samisk gudstjänst fred kl 18.00

GELLIVARE KYRKAN
• Lovsångsgudstjänst
lörd kl 18.00
• Högmässa
sönd kl 11.00

LUTHERHJÄLPENS KAFFESERVERING
Lutherhjälpens kaffeservering
Behållningen från serveringen går oavkortat till Lutherhjälpens verksamhet.
Fred-lörd 10.00-18.00, sönd 12.30-17.00

UTSTÄLLNING-FÖRSÄLJNING
av samisk slöjd, konst och material.
Fredag-lördag 10-18, söndag 10-16

BOKBORD
Fredag-lördag 10-18

BARNTEATER
lördag kl. 11.00 och 12.30

KOM OCH PROVA
vatten
gympa
DEN NYA FORMEN AV MOTION SOM PASSAR ALLA!
GÄLLIVARE SIMHALL
FREDAG start 20⁰⁰, 20³⁰
Du behöver ej vara simkunnig
Ledare: Ingrid från Välkommaskolans friskvårdsutt.

GRATIS KONDITIONSTEST
Hur står det till med F-LÅS-ET?
Elever från Välkommaskolans Friskvårdsutbildning testar din kondition och ger nyttiga motionstips!
CENTRALSKOLANS GY-SAL
FREDAG KL. 12 - 18

MARKNADSSTÄMPEL
Vill du göra någon frimärkssamlare i bekantskapskretsen glad - skicka ett vykort eller ett brev som förses med den speciella minnesstämpelein. Kort och brev kan du lämna på
MARKNADSKANSLIET, CENTRALSKOLAN
Fredag 10-17   Lördag 10-17   Söndag 10-17

Gällivare Vintermarknad

Söndag

Ö-skolan	07-18 Hembygdscafe	Ö-skolan
C-skolan	10-18 Torghandel	Museet
Försg.	11-18 Utställningar	Gy-salen
«««	10-16 "Fritid i Norr"	C-skolan
«««	10-17 Marknadsstämpel	Museet
Museet, C-sk.	11-18 Amatör Hantverkare	FH
Gy-sal	10-16 Konstutställning	
Museet	10-16 Utst. och försäljning av samisk slöjd och slöjdmaterial, konst	
FH	12.00 Barnteater "Plupp och hans vänner"	FH
Förs.G	10-14 Barnridning	Backsk.
Förs G	09-18 Renkok	Grönsk.
Backsk.	13-15 Öppet hus m. bla	
FH	Ruben Arcticus Jan Allan och Allan Lundström	FH
Tallb.	ca 14 Utdeln. av kulturstip.	FH
	15.00 Barnfilm	FH
FH	11.00 Högmässa	Gve kyrka
Gve kyrka	12.30-17 Lutherhjälp. Kaffeserv.	Förs.g
Grönskolan	10-15 Marknadscupen	Tallb.
	14.15-15 Marknadscupen final	Tallb.

ÖPPET HUS! kl. 12-15
FOLKETS HUS, GÄLLIVARE
med bl.a utdelning av kultur-stipendium.
RUBEN ARCTICUS
Den norrländska pianotrion inbjuder till ett spännande musikaliskt möte. Gästlistor:
ALLAN mot ALLAN
Arr: KULTURNÄMNDEN

Utställning:
SAMERNAS VARDAG OCH VERKLIGHET
av
LARS VALKEAPÄÄ
som själv medverkar.
Försäljning av Sameslöjd.
FÖRSAMLINGSGÅRDEN.

TEATER
HANS VÄNNER

Välkommaskolans barnskötarlinje ger barnteaterföreställning. **PLUPP OCH HANS VÄNNER**
Plats: **FOLKETS HUS A-sal GÄLLIVARE.**
Lördag kl. 14.00 Söndag kl 12.00. Försäljning av Pluppböcker, pussel m.m sker i anslutning till föreställningarna samt på Hembygdsområdet.
I samarbete med Hembygdsföreningens projekt "Pluppskogen"

FRITIDEN
är årets marknadstema. Arrangemangen är många: JSM i utförsäkning, Dundret-bragden, fotboll, utställningar och ett symposium. Tider och platser kan du läsa dig till i marknadsprogrammet.

Bättre fjällservice lovas

De kräver
Norgeväg

Kommunen har numera ansvaret för turistanläggningarna längs Sjöfallsleden och har också infört vissa nyordningar.

— Vi har lagt om systemet när det gäller avgifterna för husvagnsparkeringar, säger Inger Junkka på turistbyrån. Tidigare fick husvagnsägarna ett inbetalningskort, men den modellen fungerade inte särskilt bra. Därför tar vi nu betalt i förskott. Det besparar oss en massa extraarbete.

Folk stod i kö när turistbyrån började ta emot beställningar till parkeringarna i Sjöfallet och Ritsem. Alla säsongsplatser strök med omedelbart. De gäller för tiden 27/2-3/5. I Sjöfallet kostar en säsongsplats 700 och i Ritsem 800 kronor. Dygnsplats kan man få i Sjöfallet för 30 kronor.

— Vi kan i år erbjuda bättre service än tidigare, säger Inger Junkka. På husvagnsparkeringarna finns torrtoaletter och toalettvagnar. Vid Sjöfalls-hotellet har vi dessutom ställt en barack där husvagnsfolket kan duscha. I baracken finns också toaletter.

I priset ingår däremot ingen elström. Någon sådan finns nämligen inte på husvagnsparkeringarna.

Nya värdar i Ritsem

Ritsem är Helen Bäcklunds och Per Röckners hem de närmaste månaderna. De har startat ett företag tillsammans. Gällivare logi- och turistservice. Och som innehavare av det företaget är de nu turistvärdar i Ritsem fram till 3 maj. Då är vårsäsongen slut.

Någon risk för att Helen och Per blir arbetslösa är det inte. De 71 husvagnsplatserna är för länge sedan fullbokade under hela vårsäsongen.

— Och vi kommer att kunna ge husvagnsfolket bättre service än tidigare, säger Helen. Det gäller inte minst den sanitära sidan. Två toalettvagnar är nu uppställda i Ritsem. De rymmer fyra toaletter och lika många duschar och står till husvagnsgästernas förfogande.

Det nystartade företaget tar också hand om Fjällgården med sina 40 platser och driver dessutom en kaffeservering och en minibutik.

— Men vi tänker också se till att gästerna sysselsätts, säger Helen. Tillsammans med Nattavaara Skoterklubb kommer vi att ordna olika aktiviteter.

Säsongen har börjat längs Sjöfallsleden. Invasion är att vänta i både Ritsem och Sjöfallet. Så gott som alla säsongsplatser för husvagnar strök med så fort turistbyrån öppnade för beställning. Men i Sjöfallet finns också dygnsplats. Fram till 3 maj.

Öppen hela våren

Alla som brukar söka sig till Sjöfallet och Ritsem under våren kan känna sig lugna.

— Sjöfallsleden kommer att hållas öppen hela tiden, lovar Lars Israelsson, kommunens turistansvarige. Anläggningarna är öppna fram till 3 maj, under vårsäsongen. Hur fortsättningen kommer att bli bestäms om några månader.

— Kommunfullmäktige kommer under våren att få ta ställning till en satsning på bland annat Sjöfallsleden, säger Israelsson. Planerna håller som bäst på att arbetas fram. Klart är att något måste göras åt de nu mycket provisoriska anläggningarna som finns i området.

Telemarksåkning exempelvis. Gästerna får tolka upp på fjällslutningarna med snöskoter och kan sedan åka skidor tillbaka.

Fiske är en annan självklar aktivitet för besökarna i Ritsem.

Helen och Per är Ritsems turistvärdar under vårsäsongen. Sedan tar Svenska Turistföreningen över. I Sjöfallet är det Åke Norberg och Polar Turism som står för hushållet. Deras kontrakt gäller i första hand fram till sista juni.

Se upp på isen

Vattenfall varnar som vanligt för att isförhållandena på Survamagasinet kan vara vansliga:

Använd lederna mot Anonjalme och Vaisaluokta och respektera avspärrningarna vid tunnelstopp och kraftstationsintag. I övrigt finns anledning att varna för olägenheter på grund av den hårda körningen under köldperioden - vakar, sprickbildningar och hängis. Förändringar kan ske mycket snabbt.

Renarna är största faran

1985 inträffade 379 trafikolyckor i Gällivare kommun. Det är den statistiska slutsiffran, men i verkligheten var den högre. I statistiken hamnar bara de olyckor som rapporterats till polisen. Och till polisens kännedom kommer bara var femte olycka med enbart så kallade plåtskador. När det handlar om olyckor med personskador stiger andelen till hälften.

Kommunens tekniska kontor presenterade nyligen en rapport över de polisrapporterade trafikolyckorna under åren 1981-1985. Det är en intressant läsning.

Man kan konstatera att de "vanliga" trafikolyckorna minskade en aning under perioden. Däremot steg det totala antalet olyckor mycket kraftigt 1984 och 1985. Från i genomsnitt 170 till hela 379.

— Det var viltolyckorna som orsakade hela ökningen och mer därtill, säger Ingvar Spanne. Och viltolyckorna är nästan uteslutande renolyckor. Antalet älgpåkörningar brukar inskränka sig till två, tre stycken per år. Skadeföljden har dessbättre varit lindrig under perioden.

Och av vilken anledning har då kommunen tagit fram den här statistiken? Ingvar Spanne igen:

— Statistiken ger naturligtvis värdefull underlag för åtgärder som kan leda till att antalet olyckor minskar. Men i trafiksäkerhetsarbetet får man för den skull inte stirra sig blind på statistik. Man måste också vara lyhörd för platser där människorna upplever olycksrisken som stor.

Tekniska kontorets rapport är mycket detaljerad. Den redogör för vilka for-

Det är viltolyckorna som gjort att trafikolyckorna har skjutit i höjden. Och renarna är förstås den allra största faran. Det finns just nu ovanligt gott om renar och den saken tycks påverka statistiken i negativ riktning.

don som varit inblandade i olyckorna, var de har ägt rum och vilken kategori trafikanter som varit inblandade.

Statistiken verkar bekräfta att det är ungdomarna som är farligast i trafiken. Trots att bilförarna i åldern 18-25 år bara utgör 14 procent av kommunens befolkning och 21 procent av bilförarna så var det inblandade i 43 procent av olyckorna. Ungdomarna löper alltså 2,8 gånger större risk för att råka ut för olyckor än övriga bilförare. Och i praktiken är risken troligen betydligt större. Den vetenskapen bekräftar att det i första hand är de unga bilförarna som måste bearbetas med information.

75 procent av olyckorna inträffar i tätorterna och här utpekade vissa gator och korsningar som speciellt farliga. Plus avtagsvägen till Dundret.

Meningen är att rapporten ska ligga till grund för konkreta åtgärder från kommunens sida. Ökad information är en självklar åtgärd. Nya trafiksignaler, en utbyggnad av gång- och cykellederna och en ordentlig analys av olyckorna är andra åtgärder som kan öka trafiksäkerheten.

För att minska viltolyckorna föreslår tekniska kontoret att trafikämnden i samarbete med polisen och samebyarna försöker få lokalradion att minst en gång i veckan informera om ren-

situationen längs vägarna. Renpåkörningarna har stadigt ökat de senaste åren. Och det beror tydligen inte på att trafiken har ökat eller att bilisterna blivit världsloasre värdsloasre. Anledningen är snarare att renhjordarna är större än någonsin.

Trafiksäkerhetsarbetet kan vara mycket lönsamt. Olyckorna kostar nämligen stora pengar. Fjölårets trafikolyckor i Gällivare orsakade en samhällsekonomisk kostnad på över 50 miljoner kronor. Och då är viltolyckorna inte medräknade.

Uppfinnare organiseras

Gällivare har fått sin egen uppfinnarförening. Det är en lokalförening till Svenska Uppfinnarföreningen, SUF, som döpts till Ide Forum Nord. Interimstyrelsen består av Sivert Svensson, ordförande, Bertil Nordvall, sekreterare, Elov Sandvärn, kassör samt Bengt Flyckt och Urban Isaksson.

Under den tid Gällivareprojektets ide- och utvecklingsverkstad var igång drogs många uppfinnare till den och kunde också få hjälp med beräkningar, ritningar och även tillverkning av prototyper och nollserier. Det skapade ett intresse. Nu är Verkstaden nedlagd, men behovet av hjälp kvarstår.

Den nya föreningen kommer i första hand att:

- bedriva lokal uppfinnarverksamhet
- informera och ge råd
- utbilda handledare
- se till att uppfinnare och företagare möts
- förmedla hjälp åt uppfinnare
- verka för att en uppfinnarverkstad öppnas

Föreningen kommer att utbilda funktionärer som behärskar detta med uppfinningar. De ska sedan kunna leda studiecirkel. För att komma igång med verksamheten har föreningen vänt sig till kommunens större företag och näringslivet för att få stathjälp. Bidrag har redan erhållits av Boliden Metall, LKAB och Gällivare kommun.

679 nya lägenheter under 5-årsperiod

Trots att kommunen sedan 1980 har minskat sin befolkning med närmare 1.200 personer har bostadskön under samma period ökat. Kommunen har närmare 2.000 bostadssökande. Varannan är utan egen bostad.

Ekvationen kan kanske verka svårklarlig, men blir begripligare när man får veta att de utflyttade i huvudsak är barn och yngre tonåringar. "Bostadskunderna" har alltså stannat.

I Gällivare kommun finns nu omkring 10.500 lägenheter. De räcker alltså inte till. Därför kommer nybyggnationen att fortsätta. Fram till 1991 ska 679 nya lägenheter produceras. De fördelas sig på 309 småhus och 370 flerbostadshus. Nyproduktionen ska ge i genomsnitt 136 lägenheter om året enligt den här planen:

1987-154
1988-175
1989-115
1990-110
1991-125

Av dessa lägenheter kommer tio om året att byggas utanför tätorterna. Gällivare får 265, Malmberget 92, Koskullskulle 80 och Voskonjärvi 165 lägenheter.

Detta var alltså den planerade nybyggnationen. Men bostadsförsörjningen innefattar också en förbättring av det befintliga bostadsbeståndet. Ett ROT-program har därför upprättats. ROT står för reparation, ombyggnad och tillbyggnad. Enligt programmet ska ett tusental lägenheter rustas upp i en

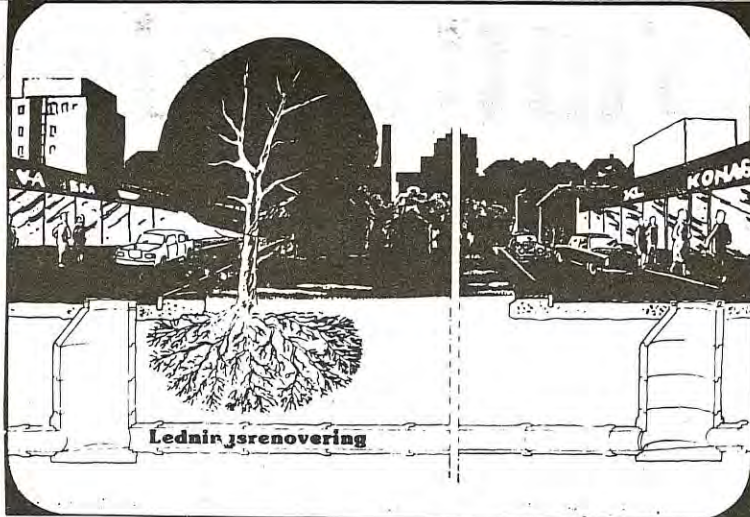
första etapp. Ja, den har dessutom redan kommit igång på kvarteret Gäddan.

Som en viktig del i ROT-programmet ingår omtanken om äldre och handikappade. Nu är bara något över 800 av omkring 5.000 lägenheter rustade på ett sätt som svarar mot dessa kategoriers behov.

Med den femårsavsättning som nu görs hoppas kommunen att fram till 1991 ha "byggt bort" den kö som nu består av människor som saknar bostad. I den kö står förstas i huvudsak ungdomar, som nu kanske bor hemma hos sina föräldrar. Påverkar bostadskön gör också målsättningen att allt fler äldre — med hjälp av hemtjänsten — ska kunna bo kvar i sina lägenheter.

Slutmålet

Den har varit på gång ett tag, Erling Johannssons utsmyckning i Centralskolan. Nu börjar slutresultatet kunna skönjas. Konstverken kommer säkert att dra blickarna till sig under marknaderna.

Ledningens renovering

Det är många faktorer som påverkar VA-nätet. Trädens rötter är exempelvis ett ständigt hot mot ledningarna. De söker sig in i skarvarna.

Hur mår ledningarna?

I Gällivare kommun finns 38 mil vattenledningar och 46 mil avloppsledningar. Som allting annat tärns de av tidens tand. Så småningom måste ledningarna bytas ut. Det blir en dyrbar historia för kommunen.

— Är markförhållandena riktigt bra kan en ledning teoretiskt hålla i 100 år, säger Lage Backe på tekniska kontoret. Men det är bara i undantagsfall man kan räkna med att ha den turen. Normalt måste ledningarna bytas ut efter 30-40 år. Här i Gällivare närmar vi oss raskt den gränsen. Och det gör man i de flesta kommuner i landet.

Nu ska tekniska avdelningen utsätta kommunens VA-nät för en grundlig hälsokontroll. Två nyanställda ingenjörer och en sk objektanställd kommer under året att specialgranska ledningsnätet. Det kan de göra med en tekniskt avancerad utrustning.

Kommunen har satsat pengar för att vi ska få fram ett ordentligt underlag för vårt planeringsarbete, säger Lage Backe. Men det är en investering som på sikt kommer att förränta sig. Kostnaderna för drift och underhåll kommer att bli lägre när vi i detalj har klart för oss hur ledningarnas kondition är. Man vet redan nu att de ledningar som byggdes före 1960 börjar vara i

OS-test på Dundret?

Nästa säsong vill Hakkas Golf arrangera det första OS-testet i skidåkning. Det ska avverkas i december. För den framgångsrika Hakkas-föreningen som den vill komma OS-testet att köras på Dundret.

Då ska det inte stoppas av vädrets makter, menar skidbasen Sören Henriksson. Dundret kommer att ha snö och kylan behöver vi n och heller inte vara rädd för.

Hakkas skidåkare är fins ambassadörer för "Friska Gällivare" och hoppas kunna genomföra OS-testet under det mottot. Och med kommunalt stöd.

dåligt skick. De måste förmodligen bytas ut rätt snart.

Lage Backe: — Förhoppningen är att ledningarna ska hålla åtminstone tio år till. 1995 ska kommunens VA-utbyggnad vara i stort sett klar och efter det bör vi ha råd att börja förnya det gamla ledningsnätet.

De ledningar som grävdes ner i marken före 1960 har inte på långa vägar samma livslängd som dagens. Materialet förbättras hela tiden även på detta område.

— På äldre ledningar är det i första hand skarvarna som ställer till problem, säger Lage Backe.

Hur skarvar och annat mår ska nu specialstuderas. Kommunen har skaffat specialutrustning, som läser av ledningarnas tillstånd och för över uppgifterna på data.

BÄTTRE SVENSKA

Malmbergets skolor har varit experimentplatser för ett projekt som syftar till att råda bot på att eleverna lämnar skolan utan tillräckliga svenskkunskaper. Projektet har kallats "Svenska genom fyra stadier". I ledningsgruppen ingår nämligen representanter för alla grundskolestadier plus gymnasiet.

Projektet är nu inne i sin slutfas. Bara utvärderingen återstår. Den kommer att slå fast att projektet har haft många positiva effekter. Den saken står klar redan nu.

I nästa nummer av kommunbladet återkommer vi till projektet. Då ska vi kunna tala om hur det har utfallit mer i detalj.

På skolbänken

Gällivare var den första kommunen i länet som startade en kvalificerad utbildning för företagsledare på lokal nivå. Det var hösten 1984. Den utbildningen är för länge sedan genomförd och nu har en andra kurs kommit igång.

— Det är viktigt att våra företagsledare har en rejäl utbildning, säger näringslivssekreterare Roland Carlsson. Utvecklas inte kommunens näringsliv kan Gällivares framtid bli rätt dyster.

25 av kommunens företagsledare har nu satt sig i skolbänken. Under ett år ska de drillas hårt för att på ett effektivare sätt än tidigare utveckla sina företag.

Huvudmomentet i utbildningen är ett smidigt styrelsearbete, produktion och inköp, affärsjuridik, ekonomi, administration och naturligtvis samarbete både internt och externt.

Eleverna har 20 sammankomster inbokade, men får också vara beredda att satsa en del av sin fritid på utbildningen. Dessutom kan en del av dem få "låna ut" sina företag för praktarbeten.

Högt kvalificerade föreläsare från hela landet ställer upp. Det handlar i stor utsträckning om folk som själva är företagsledare och dessutom med stor erfarenhet.

Låna böcker hemma

Biblioteket är till för alla. Den som på grund av handikapp har svårt att ta sig till biblioteket kan ändå låna böcker utan besvär.

— Vi hjälper så gärna till, säger bibliotekschefen Ingrid Rendahl. Ingen ska behöva avstå från att låna böcker på grund av ett handikapp. Det bör vara lika naturligt att be hamsamariten gå till biblioteket som till affären och handla mat. Och den som inte har någon samarit behöver bara ringa biblioteket. Vi har folk som kan göra lörning ett bokpaket och köra hem det till låntagaren.

Många äldre och handikappade är flitiga boklånare. Men det är i huvudsak människor som alltid sökt sig till biblioteket. Pensionärer som under sitt yrkesverksamma liv inte gett sig tid att läsa böcker har tydligen svårare att bli

bibliotekskunder. Eller att ringa upp och be om hjälp.

— Det är kanske rädda för att besvara, säger Ingrid Rendahl. Men besvarar gör de verkligen inte. Tvärtom blir vi bara glada när äldre och handikappade hör av sig. För oss som jobbar på biblioteken är det enbart roligt att kunna hjälpa till. Vi vill ju gärna öka läsnäret.

— Alla har nytta och glädje av biblioteket. Också de synskadade. Numera finns ju massor av talböcker och taltidningar. I Gällivare finns omkring 400 talböcker i lager, men många fler titlar kan lånas.

— Vi beställer helt enkelt från ett bibliotek i Stockholm, säger Ingrid Rendahl. Många utnyttjar den möjligheten. Vi har låntagare som läser ett par, tre talböcker i veckan.

Ställ upp för civiltförsvaret

Från årsskiftet är det kommunerna som har hela ansvaret för samhällsapparaten och att invånarna skyddas i krig. Det betyder att civiltförsvaret sorterar under kommunerna. Tidigare var det regering och länsstyrelser som hade ansvaret för civiltförsvaret.

— Den här ändringen betyder förstas att vi delvis måste bygga upp en helt ny organisation, säger Gällivares planeringschef Jurrien Schuitema. Det behövs exempelvis massor av "gräs-rötter". För att vi ska få fram dessa frivilliga personer har Gällivare civiltförsvars-förening just bildats.

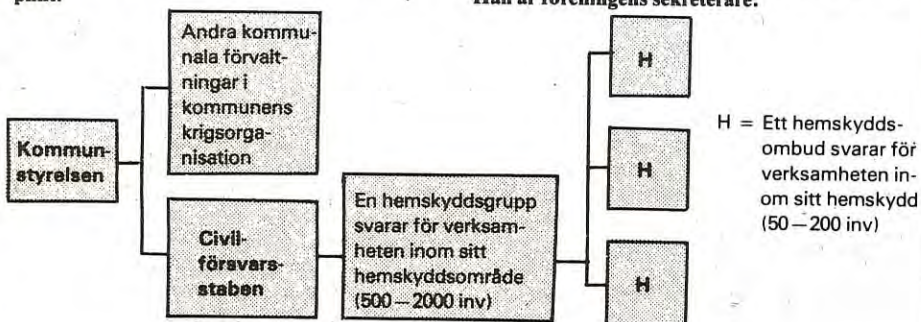
Kommunerna övertar nu civiltförsvarets folk, fordon, förråd och utrustning. I toppen av den kommunala organisationen sitter de fem personerna i kommunstyrelsens arbetsutskott. Under den byggs en hemskydds organisation upp. Den omfattar alla eftersom den har till uppgift att höja varje medborgares beredskap.

Kommunerna delas in i hemskyddsområden. I Gällivare finns 29 stycken. Varje hemskyddsområde styrs av en hemskyddsgrupp på tre personer, som rekryteras i fred med civiltförsvars-plikt.

— Här kunde man kanske ha dragit ett streck, men nu har också hemskyddsområdena delats upp i ännu mindre enheter, säger Schuitema. Dessa områden kan omfatta ett hyreshus eller en bostadsrättsförening. Varje sådant område ska ha ett ombud och det blir nu civiltförsvars-föreningens uppgift att värva ihop dem. Ombuden rekryteras på frivillig väg. Jag har räknat ut att det behövs 167 st här i Gällivare. I hemskyddsgrupperna behövs 87 personer, som förresten alla är chefer. Varje tremannagrupp består av en chef och två ställföreträdandehöfer.

Den nya organisationen fungerar alltså vid det här laget, men det saknas naturligtvis ännu så länge folk på gräsrotsnivåerna. I Gällivare värvas just nu medlemmar till civiltförsvars-föreningen.

Schuitema: — Det är först när den föreningen blir funktionsduglig som vi kan börja titta oss om efter de många ombud som behövs i bostadsområdena. Vi hälsar alltså så många medlemmar som möjligt välkomna. Ta kontakt med Björn Hammarström, som har telefon 122 65. Han är föreningens sekreterare.

Hemskyddsorganisationen ingår i den lokala civiltförsvarsorganisationen inom varje kommun. Kommunerna indelas i hemskyddsområden. Inom varje hemskyddsområde organiseras ett antal hemskydd knutna till ett kvarter eller ett annat mindre sammanhängande område.

Kungaparet inviger?

Om precis ett år smäller det. Den 12 mars 1988 inleds den stora jubileumsfest, som i månader kommer att placera Gällivare och Malmberget i focus.

— 1988 kan bli det stora genombrottsåret för Gällivare som turistkommun, menar Lars Israelsson, turistansvarig och naturligtvis ordentligt involverad i jubileumsplanerandet.

Det blir som bekant dubbla jubileer nästa år. Det är då 100 år sedan Malmbanans södra omlopp togs i bruk. Samtidigt grundades samhället Malmberget.

Det ska naturligtvis firas. Riktigt ordentligt. 12 mars blir första jubileumsdagen. Som sig bör. Den dagen 1888 gick det första malmståget från Malmberget.

— Med hjälp av Malmbanans Vänner kommer vi att rekonstruera premiärturen, säger Israelsson. Jubileumståget kommer att innehålla enbart gamla vagnar och dras av ett 75-årigt lok. I huvudsak behövs personvagnar eftersom jubileums-gästerna kommer att vara många.

Kungparet har redan inbjudits till jubileums-turen. Det har också en rad andra prominenta personer.

Malmbanans jubileum är förstas inte en angelägenhet för enbart Gällivare kommun.

— Fem kommuner deltar i förberedelserna och vi kommer därför att få en total samordning av arrangemanget, säger Israelsson. Vi vet redan nu att Luleå kommer att bjuda på en stor snöfest-ival, att Narvik kopplar samman jubileet med sin

traditionella Vinterfestuke och att alla fem kommunerna skickar en representant till "ukens" Svarta Björn-tävling.

Nästa jubileum blir helt och hållet Malmbergets. Där invigs den rekonstruerade Västerlånggatan i kåkstaden den 11 juni. Det blir upptakten till en lång sommars jubileumsarrangemang med mineralmessa, krönikespel och mycket annat. Alla kommer exempelvis att kunna vara med i en attraktiv skattjakt. En guldtagga kommer att gömmas någonstans i Malmberget. Den som hittar den blir också tackans ägare.

— Våren och sommaren 1988 blir något alldeles extra och kommer att ge kommunen en verklig knuff framåt som turistort, menar Lars Israelsson.

HJÄLP OSS

Västeråggatan i Malmberget börjar ta form. Om drygt ett år ska den vara invigningsklar.

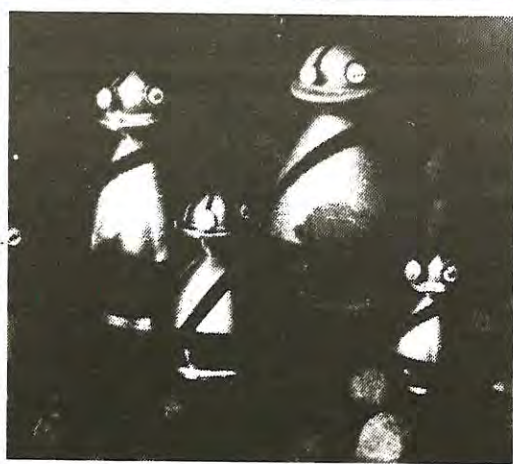
— Men vi behöver hjälp för att gå i land med uppgiften, säger projektledaren Martin Sandin. De hus vi bygger upp måste inredas. Vi måste därför få fram massor av prylar från sekelskiftet — möbler, textilier, kläder, husgeråd, fotogenlampor, cyklar, ja, allt som folk hade omkring sig på den tiden.

Den som har gamla prylar och vill hjälpa till kan ringa 183 96 (Martin Sandin) eller 186 32 (Inger Junkka, turistbyrå).

DET HÄNDER I

Friska

GÄLLIVARE

GÄLLIVARE TURISBYRÅ

säljer

- * Gällivare-souvenirer
- * Fiskekort
- * Friska Gällivare-väskor, tröjor mm
- * Kartor

Mars

13-15 Gällivare marknad	
13-15 Alpina JSM	Dundret
14 Dundretbragden	
16 "Så handlades det förr"	
Utställningens sista dag	Museet
16-29 Konst:Mandom mod och morske män	F H Mbgt
17 Den farliga vänskapen, teater	Gällivare
19 Här har du din teater	
21 Cyndee Peters	Malmberget
22 Dundret runt	Dundret
28 12-timmarsloppet skidor	Gällivare
29-5/3 Konst: Eje Åsbring	

Visar leksaker

Hembygsmuseet river nu sin fina lanthandel, som det dryga halvår den varit öppen lockat till sig massor av besökare. En ny intressant utställning är på gång. Den ska visa upp gamla leksaker och kommer enligt planerna att öppnas i april. Men det behövs fler föremål - dockor, nallar, dockskåp, bilar och mycket annat. Har du gamla leksaker att låna ut bör du omgående kontakt museet telefon 153 75.

April

3-5 Tallbacka Cup, fotboll	
4 Int. ungdomsbrottnig	Gällivare
5-12 Utst: Jaako Tolvanen	Museet
6-19 Konst: Kvinnors arbete	Malmberget
11 Storsjöloppet, skidor	Tjautas
11-12 Bankcupen, alpint	Dundret
12-15/6 Utst: Leksaker	Museet
13-25 Anna-Lena Johansson	
Rim och ramsor	Museet
18 Kaitumraiden	Puoltikasvaara
20 Hakkasloppet, skidor	Hakkas
20 Påskhoppning, ridning	
22-23 Teater: Till alla jag ropar	
förlåt	Gällivare
30 Tegsnässtafetten, skidor	Puoltikasvaara
30 Valborgsfirandet, hembygdsområdet	

MAJ

15-17 Hoppning-dressyr, KM	Gällivare
31 Naturens Dag	
31-1/6 Musik i Malmberget	

Folkkära Cyndee

Äntligen, säger säkert många. Den 28 mars får Malmberget besök av jättopulära Cyndee Peters. Någon förhandsreklam för hennes konsert i Malmbergets Folkets Hus behövs egentligen inte. Alla biljetter var slutsålda halvannan månad i förväg. Så brukar det vara där Cyndee visar sig. Hon är en av landets mest folkkära artister.

Cyndee har bott i Sverige sedan 1969 och har sedan dess hunnit med massor av TV-framträdanden, konserter och skolbesök. Dessutom har hon sex LP-skivor bakom sig. Arrangörerna står formligen i kö för att få boka in henne. I sommar kommer hon förresten att jobba i Komårdens djurpark. Inte som sångare utan som sociolog.

Cyndeas framträdande i Malmberget är ett arrangemang av SKS och Friska Gällivare.

Gunilla Larsson är ny ridskolechef i Gällivare. Här ses hon till vänster i sällskap med instruktören Petra Lundmark och hästen Koncepto.

Nästan bara flickor

Det har snart gått två år sedan Gällivares ridhus invigdes. Där har det sedan dess varit trångt värre. Ridintresset är stort i Gällivare. Ridklubben Dundret har vid det här laget 600 medlemmar. Vid sidan om finns också den livaktiga ponnyklubben Leikas.

— Vi har träningsgrupper i både dressyr och hoppning, säger ridskolechefen Gunilla Larsson. 260 elver deltar i verksamheten varje vecka.

Gunilla Larsson är ny i jobbet. Hon kom från Kiruna för bara någon månad sedan.

— Jag hoppas bland annat på att intresset för tävlingsverksamheten ska öka, säger hon. Det har varit lite skralt med tävlandet hittills. Kanske beroende på att hästmaterialet inte varit helt på topp.

Nu är en förbättring på gång. På ponnysidan finns redan nu mycket fina hoppare. Det är hästar som tillhör klubben Leikas.

En som håller med om ponnybetyget är den svenske elitryttaren Peter Eriksson, som då och då åker till Gällivare för att träna klubbmedlemmarna. Tyvärr kan han inte vara med i Dundrets påskhoppningar, som är nästa hemmatävling. Då har Peter större uppgifter att gå in för.

I Gällivare ridhus står just nu 33 hästar. Klubben äger hälften. Det är i huvudsak flickor som står i kö för att få rida.

— Jag har hittills bara sett till tre grabbar som varit här för att träna med sikte på tävling, säger Gunilla. Konstigt nog. Internationellt är ju ridning en rätt mansdominerande sport.

Fjällvädertelefon

Ska du ut på fjälltur gör du klokt i att i förväg ta reda på hur vädret ska bli. Fjällvädertelefonen ger besked om både väderutsikter, isförhållanden och renförflyttningar. Numret är 0970-185 08 och telefonen ger besked dygnet runt.

Byrån ger besked

Den här sidan tipsar om ett och annat som händer i Gällivare de närmaste månaderna. Du får veta mer om du ringer till turistbyrån. Telefonnumret är 186 63. Efter kontorstid ger en telefonsvarare besked. På turistbyrån säljs också biljetter till olika evenemang.

Åk Dundret Runt!

Naturens Dag

I Gällivare har Naturens Dag blivit något av en tradition. Första försöket gjordes 1981. Initiativtagare var Studieförbundet i Malmberget. Försöket slog väl ut och därför var en fortsättning självklar. Studieförbundet håller fortfarande i trådarna och har hjälp av sina medlems- och samarbetsorganisationer samt turistbyrån.

I år arrangeras Naturens Dag 31 maj och platsen blir liksom de tre senaste åren hembygdsområdet, som är idealisk för denna familjedag.

Programmet är i stort sett detsamma varje gång. Föreningarna får tillfälle att informera om sina verksamheter och bjuder också på aktiviteter av olika slag. Friluftsförbundets

skogsmulle brukar vara barnens favorit bland programpunkter. Andra saker som publiken kan bekanta sig med är flugbindning, lydnadsprov för hundar, ridning, pinnbrödsbak för att nu bara nämna några av aktiviteterna. Utställningar och en tipspromenad står också på programmet.

När detta skrivs är årets arrangemang inte helt klart. På önskelistan står en föreläsning i organisk-biologisk odling, men den tänkta föreläsaren Miriam Sundqvist från Påläng har inte lämnat slutgiltigt klartecken.

Naturens Dag brukar locka mycket folk. Och sviker inte vädrets makter ska det kunna bli så i år också.